Opplegg til lesestund:

Blekksprut

Synnøve Borge og Sara Hjardar (ill.), Gyldendal 2025

TIPS:

- **La barna sitte i en halvsirkel foran deg**. Da kan alle se bildene i boka underveis i lesinga.
- **Lag en koffert eller boks** hvor du kan putte ting eller bilder som passer med boken du skal lese. Da kan dere snakke om disse tingene før dere begynner å lese.
- **Et lesestopp** er en pause du tar midt i lesinga. Det kan komme spontant, for eksempel når barna har et spørsmål eller oppdager noe i et bilde, eller det kan være planlagt av deg som leser høyt. Da kan dere snakke om det som skjer i boka sammen.

SAMTALE FØR LESING

- **Forslag til ting du som voksen kan legge i en fortellerkoffert eller boks (se tips over):** ett eller flere skjell, en dykkermaske

- **Hvis du bruker «sokkedyret» i samtalen, kan dere for eksempel snakke sammen slik:**

- Sokkedyret (eller du) kan først ta fram skjellet. Sokkedyret lurer på hva skjellet heter. Den voksne spør barna: Vet dere hva slags skjell det er? Kan dere navnet på noen andre skjell?
- Sokkedyret (eller du) spør: Er skjell levende eller døde? Snakk sammen med barna om hvordan en kan vite om et skjell er levende eller dødt. (Et tomt skjell er et dødt skjell. Et blåskjell som sitter fast i tang under vann, er som oftest levende.)
- Hvis dere også har en dykkermaske i kofferten, kan sokkedyret eller du spørre om noen av barna tør å dykke under vann, i havet. Spør: Hva har dere sett, dere som har dykket under vann i havet?

- **Se sammen på bokas omslag og snakk om hva dere ser:**

  Se på forsiden sammen:

- Hva ser dere? (La barna beskrive hva de ser på bildet.)
- Kan noen lese hva boka heter? (Les selv hvis ingen av barna vil.)
- Kanskje det står noe mer på baksiden av boka?

Les baksideteksten:

- Er det noen av dere som har sett en blekksprut i virkeligheten? Hva la du merke til?
- Hvor tror dere de tre hjertene sitter på blekkspruten?
(To gjellehjerter ligger på sidene av kroppen, og et systemhjerte ligger mellom dem. Alle tre skal passe på slik at blekkspruten får nok oksygen i blodet.)
- Og hvor tror dere de ni hjernene sitter?
(Den ene hjernen ligger som en ring rundt munnen, midt under kroppen, og de andre åtte er ved starten av hver arm).
Tenk hvis vi mennesker hadde hjerner ved munnen og ved starten av hvert bein og hver arm. Hva kunne vi blitt skikkelig gode til da?

UNDERVEIS: LESESTOPP OG SPØRSMÅL

Til alle lesestopp: Hva ser dere i bildet? Hva tror dere kommer til å skje videre?

NB! Lesestoppene er bare forslag. Noen ganger kan det være fint å lese hele boka gjennom først uten å stoppe, og deretter gå tilbake å samtale om noen av oppslagene.

Bli med under vann, og hils på et dyr. Hva ser du her?

Boka «Blekkspruten» er en faktafortelling om livssyklusen til blekkspruten Eledona fra hun kommer ut av egget til hun — ett år seinere — dør når hun selv er blitt mamma og alle hennes unger kommer ut av eggene. Da er hun ferdig med den viktigste jobben, å vokte eggene fra farer som truer og gi liv til nye blekksprutunger.

Noen av lesestoppene inviterer barna til å lukke øynene og visualisere det de ulike oppslagene handler om og dikte med.

Etter spørsmål med øynene lukket, er det fint å la barna fortelle hva de «ser». Det går også an at to og to leier hverandre rundt i rommet; den ene lukker øynene mens den andre leder og forteller om hva de «ser».

Oppslag 1 (etter siden med bokas tittel): Dykk langt ned — til havets bunn

- Lukk øynene. Tenk deg at du svømmer nedover, nedover, nedover. Hva er du? Et menneske med dykkerdrakt, eller et dyr som lever i havet? Hva ser du langt der nede, foran ei hule? Hvordan kan du vite at det er en blekksprut, en *eledone cirrhosa*?
- Hva ser du rundt hula? Hvordan kjennes vannet ut — er det kaldt? Hvilke lyder hører du?
- Hvorfor vokter blekkspruten eggene? Hva er det inni dem?

Oppslag 2: Eledona er ute av egget

- Lukk øynene. Tenk deg at du er inni et lite blekksprutegg, ved siden av veldig mange andre blekksprutegg. Du danser og danser og danser inni egget — og plutselig er du utenfor, ute i havet, og du svømmer for første gang, oppover, oppover. Hvordan kjennes det? Hva ser du rundt deg? Hva ligger nede på havbunnen?

Oppslag 3 og 4 — Eledona vokser

- Hva skjer når Eledona blir større?
- Hvor bor hun?
- Hvorfor må hun gjemme seg i et sneglehus?
- Hvordan klarer hun å skaffe seg mat?
- Hva bruker hun armene til?

Oppslag 5 og 6: Eledona må forsvare seg

- Lukk øynene. Tenk deg at du er rett ved siden av Eledona, som har lagt seg over et skjell hun vil spise. En diger torsk kommer svømmende, men plutselig er det helt mørkt mellom Eledona og torsken. Hva har skjedd?
- Hva kan blekkspruter forsvare seg med?
- Hvordan kan Eledona få et skjell til å åpne seg?
- Lukk øynene. Du hører en brummelyd som kommer nærmere og nærmere, og som gjør at Eledona blir redd. Hva er det som kommer? Hva er det hun kaster seg unna for å redde seg selv? (en trål)
- Hvordan svømmer man når man er redd? Kan dere svømme som en redd Eledona?

Oppslag 7 og 8: Ny hule

- Lukk øynene. Tenk deg at du har fulgt etter Eledona og skal finne ut hvordan hun finner seg et nytt gjemmested. Hvordan skjuler hun seg? Hva bruker hun som kamuflasje? Hva spiser hun? Hvordan fanger hun maten sin? Hvordan ser det ut der Eledona er nå?

Oppslag 10: Eledona møter en annen blekksprut

- Hvordan rydder og ordner Eledona i det nye gjemmestedet sitt? Hva bruker hun blåserøret til?
- Hva gjør Eledone-hannen når han vil imponere Eledona? Hva gjør han etter at han har dansa? Hva tror dere han vil?
- Hva gjør dere når dere skal imponere en annen?

Oppslag 11 og 12: I krabbeteinen

- Hvorfor havnet Eledona i krabbeteinen?
- Hvorfor tror dere hun ble sluppet ut i havet igjen?
- Hvem av dere har smakt krabbe? Hvem har smakt blekksprut? Hvordan er smaken?

Oppslag 13: Eledona blir nesten spist

- Lukk øynene. Tenk deg at du er Eledona. Du syns det er deilig å være nede i dypet igjen, du kjenner en god lukt fra noe som ser ut som en hule.
- Hva tror dere hulen er? Hva er det som vil spise Eledona, og som nesten klarer det? Kan dere se hva slags fisk det er? (Breiflabb).

Oppslag 14 og 15: Eledona blir mamma

- Lukk øynene. Tenk deg at du er Eledona. Du merker at du vokser og vokser, og det kommer egg ut av deg som du fester i taket i hula du har krøpet inn i. Det tar lang tid, det er mange hundre. Når du er ferdig, legger du deg foran huleåpningen. Der ligger du i hundre døgn uten å spise. Hva tenker du på? Hva ser du på mens du ligger der?
- Hva skjer når Eledona oppdager at det har begynt å sprelle inni eggene?
- Hvor mange Eledone-babyer får Eledona?
- Hva skjer med Eledona, mammaen?

ETTER LESING

Spørsmål til samtale etter at hele boka er lest ferdig:

- Hva liker dere med denne boka? Hvorfor?
- Var det noe som overrasket dere?
- Hvorfor tror dere forfatteren har skrevet og tegnet denne boka?

LEKER:

1) Blekksprut og hai

- Én eller to elever er haier, resten er blekkspruter.
- Når en blekksprut blir tatt, må den «fryse». For å bli fri må en annen blekksprut komme bort og gi den åtte raske klapp på skuldrene (de åtte armene).
- Bytt roller etter en stund.

2) De tre hjertene

- Alle beveger seg rundt som blekkspruter. Når lederen roper «ett hjerte», går alle sakte.
- «To hjerter» = vanlig fart. «Tre hjerter» = rask svømming.

3) Blekksky

Alle beveger seg rundt som blekkspruter. Når lederen roper «blekksky!», setter alle seg raskt ned på huk og skjuler ansiktet med armene. Deretter svømmer de videre. Kan kombineres med musikk og stoppdans.

4) Kamuflasje

- Alle beveger seg rundt som blekkspruter. Når lederen roper «sandbunn!», «tangskog!» eller «stein!», må alle raskt finne et sted eller lage en kroppsstilling som gjør at de «går i ett» med omgivelsene.

God lesing!

Opplegget er laget av Toril Hægeland, universitetslektor ved OsloMet, 2026.